

૪૨૪૪ શાકુન્તલ.

છાપાવી પ્રમિદ્ધ કરનાર

મુંબઈ ગુજરાતી નાટક મંડળી.

(સા ૬૬ સ્વાધીન)

મુ ય ઈ

રાયલ પ્રિન્ટ પ્રેસમા છાપુછે

સને ૧૮૮૯ સંવત ૧૯૪૫

કીંમત રૂ ૦—૨—૦

પાત્રો.

રાજા.....	દુષ્યન્ત
સર્વશ્રમન (ભરત)...	રાજા તથા શકુન્તલાનો પુત્ર
કણ્વરૂપિ.....	શકુન્તલાનો પોષક પિતા
મારીચરૂપિ.....	ધંદ્રનો પિતા
વૈશ્વાનસ.....	કણ્વાશ્રમમાંનો એક રૂપિ
શારદ્રત } શારંગરવ }	કણ્વના શિષ્યો
માતલી.....	ધંદ્રનો સારથી
માધવ.....	વીરૂપક રાજાનો મિત્ર
સોમરાજ.....	રાજાનો ગોર
શકુન્તલા.....	કણ્વની અનૈરસ પુત્રી
પ્રિયવંદા } અનસૂયા }	શકુન્તલાની સખીઓ
ગૌતમી.....	કણ્વાશ્રમમાંની વૃદ્ધ તાપસી
અદિતિ.....	મારીચ રૂપિની પત્નિ ધંદ્રની મા
સાનુમતી.....	અપ્સરા. શકુન્તલાની સખી
સુવૃતા.....	મારીચના આશ્રમમાંની તાપસી શકુન્તલાની સખી

સક્ષસો, પ્રધાન, સેનાપતિ, કોટવાલ, દરબારીઓ, વારાંગનાઓ, પ્રતિહારી, સીપાઇઓ, દાસીઓ, રૂપિઓ, રૂપિકુમારો, સાંઢણીસવાર, વગેરે વગેરે.

સુચિતપાત્રો.

ધંદ્ર.....	સ્વર્ગનો રાજા
કુવંસા.....	એક ક્રોધી રૂપિ
વસુમતિ.....	રાજાની પહેલી રાણી
દાસી.....	વસુમતીની દાસી

નાટકનો ટુંક સાર ૪૯૪૪

અંક ૧ લો.

પ્રથમ સૂત્રધાર અને નટી નાટક સંબંધી સૂચના કરેછે
બાદ હરાણ પાછળ લાગેલો રાજા દુષ્યન્ત કણ્વ રૂષીના આશ્રમ
પાસે આવી પહોંચેછે. અહીં તેને એક ચક્રવર્તી પુત્ર થશે
એવું વરદાન મળેછે. કણ્વ રૂષીના આશ્રમમાં જતાં તેને,
વિશ્વામિત્ર નામના રાજર્ષિની મેનપ આશ્રમને પેટે ઉત્પન્ન
થયેલી પાણી કણ્વે પુત્રી ગાણી ઊછેરેલી, શકુન્તલા પોતાની
સખીઓ સાથે બાગમાંનાં ઝાડોને પાણી પાતી મળેછે. અહીં
શકુન્તલા અને રાજાનું એક બીજા તરફ પ્રથમ ખેંચાણ
થાયછે. પછીથી રાજા ત્યાં છાવાળી નાખી રહેછે. રાજધાની-
માંથી રાજાને રાજમાતાનું તેડું આવેછે. શકુન્તલા તરફ
ખેંચાયલું હરદય નગર જવા કપ્પુચનું નથી, પણ જવા શિવાય
આલે નેમ નયો. ઘણા વિચારે રાજા એવી ગોઠવાણ કરેછે
કે, રાજમાતાનો સ્નેહ વિદુષક પર પાણી પુત્ર જોડેલો હતો
તેથી તેને ત્યાં મોકલેછે, અને રાજસાથી યજ્ઞાદિકને વિદ્ય ન
થાય માટે પોતાને રૂષિઓએ તેડાવ્યા હતા તેથી એ બાહાને
તે પોતે કણ્વઆશ્રમમાં જાયછે. અહીં રાક્ષસોને હરાવ્યા પછી
પોતાના વિરહથી પીડાતી શકુન્તલાનો તેને એક લતામડપમાં
એકવાર ફરીથી મેળાપ થાયછે અહીં તેનો શકુન્તલા સાથે
ગાંધર્વ વવાહ થાયછે અને તે પોતાના નામના વીંટી શકુન્ત-
લાના હાથમાં પહેરાવેછે.

અંક ૨ નો.

કણ્વ રૂષિ આજ સૂધી આશ્રમમાં ન હતા તે હાલમાંજ
આવી પહોંચ્યાછે. યજ્ઞશાળામાં પેસતાં રૂષિને આકાશવાણીથી
ખબર મળેછે કે રાજાનો શકુન્તલા સાથે ગાંધર્વ

થયોછે અને શકુન્તલાને ગર્ભછે. એ પરથી તે શકુન્તલાને માસરે વલાવવાનો વિચાર કરેછે. ત્યારબાદ તે નિત્ય કર્મ કરવા નદીપર જાયછે. એટલામાં દુર્વાસા નામનો એક ક્રોધી રૂષિ કણ્ણવાગ્રમાં આવેછે. થોડા વખત પહેલાં રાક્ષસોના નાશ કરી રાજા નગર તરફ ગયો હતો તેના વિરહથી ચિંતાકુળ થઈ એભાન બનેલી શકુન્તલાને દુર્વાસા આવ્યાની ખબર ન પડવાથી તેનાથી તેનો સત્કાર ન થયો એથી ક્રોધ બરાઈ રૂષિએ તેને શાપ આપ્યો કે, “તારો પતિ તને પરણ્યાની વાત બુઝી જઈ તને તજશે.” શકુન્તલાને આ શાપની પણ ખબર નથી પડતી. પણ તેની એ સખીઓ તે સાંભળેછે. તેમાંથી પ્રિયવંદા જઈ રૂષિ પાસે એ બૂલની માફ માગી તેનો ક્રોધ શમાવેછે. શાપના નિવારણ માટે વિનતી કરતી રૂષિ કહેછે કે, મારો શાપ તો મિથ્યા થાય નહી પણ જો રાજાએ શકુન્તલાને પહેરાવેલી વીંટી ફરીથી રાજાની નજરે પડશે તો મારો શાપ ટલશે. સખીઓ આ વાત શકુન્તલાને ન જાણાવતાં માત્ર વીંટી સાચવી રાજાને ખતાવવાનું સૂચવેછી

નગર તરફ જતાં રસ્તામાં શકુન્તલાની આંગલીમાંથી વીંટી શચીતીર્થમાં પાણીમાં નીકલી પડેછે તે એક માછલા ગલી જાયછે. શકુન્તલા રાજાને ત્યાં આવેછે, પણ રાજા શાપના દાવથી તેને ઓલખી શકતો નથી. વીંટી ન હોવાથી શકુન્તલા તેને એંધાણી ખતાવી શકતી નથી. શાપ મટતો નથી અને રાજા છેવટે શકુન્તલાને તજેછે.

અંક ૩ નો.

એ વાતને આજે છ સાત વર્ષ વીતી ગયાંછે. વીંટી માછલીના પેટમાંથી તેને ચીરતાં એક મચ્છીમારને મલી હતી હાલમાં ઘરમાં ખાવાનું ન હોવાથી માછી એ વીંટી વેચવા ગયે. દોટવાલ તેને ચાર જાણી પકડી રાજા હજુર રજુ ની નજરે પડતાંજ રાજાને શકુન્તલા સાંભરી આવેછે.

તેની સ્થિતિ આ વખતે ઘણી દુઃખ બરેલી થઈ પડે છે. સાનુ મતી નામની શકુન્તલાની એક અપ્સરા જાતીની સખી રાજાને આવી હાલતમાં જાય છે, પણ પરભાર્યું સ્વર્ગમાં જવું પડવાથી એ હકીકત તે તુરત વેલા શકુન્તલાને વિદિત કરી શકતી નથી.

દુર્જય નામના એક દાનવગણ સાથે દેવોને યુદ્ધ થતું હતું પણ ઈંદ્રથી તેઓ ન છતાયા. છેવટે તેમને છતી આપવા સારૂ ઈંદ્ર દુષ્યન્તને પોતાનો રથ મોકલી સ્વર્ગમાં તેડાવે છે. રાજા એ દેવોને છતે છે તેથી ઈંદ્ર તેને બહુ માન આપે છે. એ બધો બનાવ નજરે જોઈ સાનુમતી શકુન્તલાને કહે છે.

ઈંદ્રને ત્યાંથી પાછા ફરતા રાજાને, સાનુમતીએ કરેલી યુક્તિથી, માતલી મારીચ રૂષિના દર્શન કરવાને મિશે મારીચ ના આશ્રમમાં લઈ આવે છે. સર્વદમન (ભરત) નામનો રાજાનો શકુન્તલાને પેટે ઉત્પન્ન થયેલો પુત્ર અહીં સિંહના બચ્ચાંને પકડી રમતો હતો તે રાજાની નજરે પડે છે. રાજાને તેના પર સ્વાભાવિક પ્રેમ ઉત્પન્ન થાય છે. છેવટે તેને ત્યાંજ એ બાળક પોતાનો પુત્ર હોવાની ખબર પડે છે. છોકરાને રમાડનારી તાપસીઓ એ ખબર શકુન્તલાને આપે છે તેથી શકુન્તલા પણ ત્યાં આવી પહોંચે છે. દંપતીનો મેળાપ થાય છે. મારીચ રૂષિને એ ખબર મલતાં તે પણ પોતાની સ્ત્રી સાથે ત્યાં આવી પહોંચે છે અને રાજાને પડેલા જમ વિષે ખુશાસો કરી રાજાને આશિર્વાદ આપે છે. રાજા શકુન્તલા તથા સર્વદમન સાથે ઈંદ્રના રથમાં બેસી પોતાની રાજધાની તરફ સિધ્ધાવે છે.

શાકુંતલ.

અંક ૧ લો.

ધન્યસ્તુતિ.

૧

હે શિવ હર હર પાર્વતીશં પ્રભુ શરણુ આવિ તુજ ચરણ નમું.
દુઃખહરતા વિભુ બહુ સુખકરતા એવા ગણપતીને હું બજું.

કાલિદાસ કવિ કૃત નાટક શાકુંતલનું સંગીત કહું.

બાણું નહિં તોપણુ વિશ્વંભર પગણું અદકું આજ ભરું.

કૃપા તમારી હોય પ્રભુ જો તો ભવસાગર પણ જીતરું,

એમ વિચારી મૂઢમતી હું મહાન પર્વત શીર ધરું. હે શિવ.

સૂત્રધાર—

૨

અમણિત સુમ અને વિદ્વાનો ઉત્સુક થઈ નિરખેછે,

અભિનય ધારે ઉત્તમ કોઈ માની એમ હરખેછે,

એ માટે પ્યારી, કાલિદાસ કૃતિ અતિ સારી,

દુષ્કર ને દુર્ધટછે ઘટના તોપણુ કાન્તે ધારું,

અભિમાન શાકુંતલ વિઠ્ઠળજનનમનમોદક સારું,

પાત્રો સજ્જ કરી ચિંતા ભે મુજ પ્યારી હરી

નટી—

૩

આજ મને સહજ થયો ઉદ્દાસ.

આનંદ આપે ગ્રીષ્મ રતુનો પ્રકાશ—આજ.

બાહાર કહું શું આ ગ્રીષ્મ રતુનો,

શીતળ વાયુની થાયે આશ. આજ.

ભર જીવે અહીં પંકજ ચૂમે,

છંછે લલના કામવિલાસ. આજ.

ચાંદની રાતે પતિપ્યારીને,

વીંટે મોહક મનમય પાશ. આજ.

સૂત્રધાર—

૪

સાંભળિ તારું ગાયન પ્યારી શુદ્ધિ શરિરની વિચારી,

એમ હરિજીની પાછળ દોડે નૃપ દુષ્યન્તનિ સ્વારી,

જઈએ, આપણા કામે ગુલામએ.

પોતા—

૫

વાહા મળતું કહું શું મગની વાયુસમ પળતો જોને તું.
શરી શરી જોતો રથ મરડાઇ, શો સુંદર દિસતો જોને તું
બાણબથે તન ચંચલતાથી સંકોચી લેતો જોને તું.
મુખ પસારિ યાકેલો ચર્વિત તૂણ નાખી દેતો જોને તું
પગ જોડી દઇ પેટની સાથે કંદુક સમ ઉડતો જોને તું
જણે જાતો નબમાં દોડ્યો, નથિ બુમિને આડતો. જોને તું.

રૂપિઆ—

૬

હાં, હાં, દુષ્ખન્ત ભૂપાળ, મહારાજ બાણ સંભાળ.
એ આશ્રમનું હરિણ બાળ, બર્થ મારો નહીં રે.

વેખાનસ—

૭

મગ બાલને ભૂપતિ માર નહીં.
અપરાધ થયો તુજ એયિ કંઈ ?
નથિ આશ્રમ છોડી બહાર જતું,
નથિ કો જનને પિડકારી થતું.

દલપતરામ પ્રાણજીવન અખખર

વેખાનસ—

૮

પૌરવ કુલમાં તુજ જન્મ થયો બપ.
તને જાણે તેવું કીધું હે નૂપ.
તારે ઘેર પુત્ર સદયુક્તિ એક આવો.
ચક્રવર્તી પદ પ્રાપ્ત તેને થાઓ,

રાજા—

૯

ફરકે શીઠ મુજ બૂજ આતે, ફળ શું મળશે અહીંઆં લે
પૂર્વે જે કૃત કીધાં તે ફળશે સર્વ રથળમાં નક્કી
એ વિધિની સત્તા—

રાજા—

૧૦

શું મધુર રૂપ છે આતું. મમ નેત્ર સરળ હું માતું
નૂપ મંદિરમાં નહિ જેવું, મળ્યું નારીને રૂપ એવું,
વધુ વર્ણન એવું ન થાય, કામી જનથી ન બચાય.
થાતો જાણે ધીમેધીમે વીજળીનો ચમકારો. જાગ્યોદય મારો.

સખીઆ—

૧૧

મનહરનારી ખુશહરનારી ખીલી કુલવાડી અખી ખ્યારી.
ન્યારી ન્યારી ખુશબો સારી હર્ષ વધારી દે બારી

નિર્મલ વારો તાપ દે ઠારો જાડ વારી ખલિહારી
 મોગરો ગુલાબ જામ ગુલછડી સુખદાર્ધ અંગેલી રહી છવાઈ
 મનહર વનરાઈ
 જમલતણી ગવાઈ કીરતી અલીથી ધાઈ ધાઈ જાયછે લોભાઈ
 રસમાં ગણી નવાઈ,
 બંધનમાં સપડાઈ પછી રહે પસતાઈ. સુગંધી પવનવાઈ
 રહે બધે પથરાઈ. મન.

શકુન્તલા—

૧૨

વૃક્ષવેલ આ બેની જે જેડી શોભેછે.
 નવીન કુસુમથી જોખનવંતી વેલી વૃક્ષની
 નવ પદ્મવના આમૃતરૂથી કેવી લોભેછે ! વૃક્ષ.

રાજા—

૧૩

બ્રહ્મ પુત્રિ આ નહીં જણાયે, ક્ષત્રિ યોગ્ય સુવાત,
 કરેછે નિશ્ચય મારી મતી.
 અતિ શ્રેષ્ઠ મુગ્ધ મન એ ઉપર જાય ઉતાવળ કરી,
 જુએ નહિ અપાત્રને જે જરી.
 વસ્તુતા સંશયનો નિર્ણય સાધુ એમ કરે,
 ચિત્તવૃત્તિ જે ઠામ ઠરે.

રાજા—

૧૪

વિશેષે કંપાંતાં અતિ અપલ એનાં નયન જે.
 અડી વારંવારે અનુભવ ધરે સ્પર્શસુખનો.
 વળી એને કાને ગુણુ ગુણુ રવે ગુંજ કરતો.
 ખરે જાણે છાની મદન વિષયી વાત વદતો,
 વળી ઉંચો કરતી નીજ કર ડરી એ તુજ થકી.
 અરે તુંતો પીતો અધરરતિસર્વસ્વ ભુરકી.
 અમે જોતા બેઠા યુવતિકુળની શોધ કરતા.
 રજા વા ખાતા તે, મધુકર થઈ સિદ્ધિ તુજ આ.
 ઝવેરીલાલ ઉમયાસંકર મામિક.

શકુન્તલા—

૧૫

શિદ્ધ આંહીં બમે તું બમરરે ?
 છે શું અહીં એવું તુજ મનહર ?—આંહિં
 કમળ સમજીને મુજને શીદને.
 બધો બમે મુજ મુખપર રે—શિદ્ધ.

રામ—

૯

૧૫ વાંદા—

૧૬

તમે કોણ ક્યાંથી આવ્યા

આવ્યા છ મન લાવ્યા છ—તમે

ભાગ્ય અમારાં ચરણ તમારાં કહો શા માટે લાવ્યા છ-તમે

રાજા—

૧૭

લગ્ન ન કરતાં સખી તમારી કેવળ તપ આચરશે બારી.

અથવા મૃગ સંગાય રમીને જીવિત પૂરું કરશે

રાજા—

૧૮

ખાઈ દો છોડી એને બહુ મહેનત પડી છે તેને.

ખંભા આ નરમ પડ્યા છે, કોમળ કર લાલ થયા છે.

કપે આસેથી છાતી ને શાંત હજી નથી થતી.

ખિંદુ પરસેતાકેરાં મુખ પર છે હજી ઠરેલાં.

ઉતાવળથી દોડતાં, છુટેલ કેશ વાળાંતાં.

કર કેશ વિશે ગુન્થવાતાં ગદ્ય વેણી છુટી જીએને. ખાઈ.

રાજા—

૧૯

નકકી આ સ્ત્રીની પ્રીતી મુજ પર હું દેખું છું.

નવ બોલે, બોલ્યું મારું શુભતી તે સમજું છું.

છોટેથી એ બપાઈ નિરખે તે જાણું છું.

મુજ પ્યારે એની પ્રીતી ગંદાઈ માનું છું. નકકી.

શાકુન્તલા—

૨૦

સખીરે અનસૂયે ઉભી રેતું ખાઈ, આવું છું શું સત્વર ધાઈ,

વાગ્યો દર્ભાકુર આ મુજ પાયે, તેથી એન બાણું દુખ થાયે,

કાંઠામાં ચુંચાણી ખાઈ મુજ સાડી, તું ઉભારેં લહું છું કહાડી

રાજા—

૨૧

નહિ મળશે મુનિ કન્યા, પણ મુરખ મન માને નાહી.

નિરખી એણે સર્વ પ્રિયાની, પ્રાપ્ત થઈ મન લેછે માની,

સ્મર નધિ તૂપ્ત થતો, તોપણ હું સુખ માનું તેમાં. ન.

રાજા—

૨૨

સાહેલીની સંગ જવા નિકળી તે જ્યારે,

મૂકતી આડે માર્ગ જાણી જોઈ પગ ત્યારે.

પેઠો કંટક પગે દર્ભનો, કહિ ત્યાં ઠરતો,

નજર નેહની નાર હતી મારાપર કરતી.

ડગલાં આગલ બરી એક બે ઉભી રેતી.

પાલવ ઝાડે અરે ભરાયો એમ કહેતી,

તેહ કહાડવાતણું યુવતિએ મીઠ કરોને,
સખી ન જાણે એમ જોયું મુજ લણી કરીને.

દલપતરામ પ્રાણજીવન ખખખર

રાક્ષસો—

૨૩

ચાલો ચાર થઈ તૈયાર (૩) સૌ સરદાર,

મારો માર કરો પાર રૂપીને બધા.

મળી ઢોંગ સહ મચાવેછે ગમાર.

રાક્ષસો આપણે તો.

ડરીયે કેમ દરીયે કેમ પાછા કોઠથી.

ડરે દેવ ત્યાં શું માણસોનો ભાર.

રૂપિકુમાર—

૨૪

જયકારી બારીરે.

નૂપની દુખ્યન્ત બાણુ જોડી પણછ ન છોડી,

મરોડી કે તોડી, ન દોડી, પકડીને દુસ્મનને મારીરે જય.

દ્રકત ધનુષ ડંકાર સાંભળી, બચથી પામી મૃત્યુ સધળી.

પડતાં, ખડતાં, દડતાં રાક્ષસ સેના સારીરે. જય૦

રાજા—

૨૫

આજ પ્રિયા મદનથી બહુ પીડાય અન્ય કારણ કાંઈ જણાય.

તનપર લેપ શિતળ ચંદનનો મનમથ તાપવડે સૂકાય.

કમળ તંતુનું કડું જે કરમાં તે પણુ તપ્ત થઈ કરમાય.

સખી—

૨૬

એન નહી દીન રેન સખો તુને કાં બન બાપુ દુઃખીઆરી.

હાલ બેહાલ બની ગઈએની ગઈ શુદ્ધ યુધ તુજ હુશીઆરો.

નહી ખાવું નહી પીવું એસવું સુવું નિરાંતેન સખી ખારી.

કયા કારણથી એન તને આ વધિ પડી પીડા બારી.

રોગ નહી પરખાય પછી કે શું ઔષધ છે સુખકારી.

મનની વ્યાધિ મનમાં સમાવે કેમ સુધરશે રિયતી તારી.

સત્ય બોલ શું થાયે તુજને કહિદે સધળું વિસ્તારી.

બનતી મદદ અમે કરી એન તુજ ઇચ્છિત પુરું કરનારી.

શકુન્તલા—

૨૭

મર્યાદા મૂકી કેવું એ યોગ્ય નથી કહેવાવું.

પણુ ધીરજ મનમાં રહે ના, આ દુઃખ નથી રહેવાવું.

જ્યાં પ્રેમ તમારો સાચો ત્યાં મૈત્ર નથીજ ધરાવું.

લાવો તે રાજપાનિ, મળાવો તમે આ સખીને,

નહિતો જીવ લેશે હરીને, આ સ્મર સખિ સત્ય પ્રમાણે
જો પ્રીત તમારી બહેની, મને ભેટ કરાવો તેની.

સખી—

૨૮

હાય કામની આમ વેદના ખળર પડી અમને.
હામ હામ આરામ લઇને—પીડે જોત તને.
બહુ રીખાવે. બહુ મુંઝાવે, દુઃખી કરે મનને.
નહી સુખ આવે. જીવ ટવળાવે. બાળે અતિ તનને.
હાય કામની આમ વેદના—એન પડે ના પ્રેમ ચળેના
ક્યાંય હજેના સુખ મળેના. જીવ લજેના દુઃખ ટળેના
કોઇ કળેના હરહર ધરધર અરઅર હરહર
દુઃખકર સુખહર કામધર કર કર તું ફીટકારો.
હાય પીડે સહુને—

રાજા—

૨૯

હું આતુર છું મળવા, કેમ ડરે તું ?
તરછોડે એવું મન કાં આણે તું ?
દુર્લભ લક્ષ્મીને કહી, છોડે કોઇ શું ?
સંશય છોડી હવે, સેવક રતવે, કરણા કરતું. હું

શકુન્તલા—

૩૦

તુજ મનની મારા પ્રાણ જણાતિ નથી મુજને.
દિન રાત્ર ઝુરંછું હાય । વિરહ બાળેછે મને.
મારે મનમથ અસહ્ય રદયે ઢીન શરનો મારરે,
તુજ શરણે હું આવી તેથી; બાળિ કરે મને આપ્ત;
કસાઇ બળેછે મને તુજ.

રાજા—

૩૧

છળે તને પણ દિનને રાત્રી મદન મને તો બાળે.
કુમુદનિને કરમાવે દિનમણિ પણ શશિ તે દુઃખ ટાળે.
તારક તું મારી, આ કર લે કરમાં પ્યારી.

શકુન્તલા—

૩૨

જાવા દે સખી જાવ દેને
દિવસ યયા બહુ અહીં આબ્યાને,
અંતઃપુરનાં સુખ સેવ્યાને,
હૃદય અંતરમાં તેને પૂર્ણ સખી જા દેને.

રાજા—

૩૩

મણે તું એવો કેમ પ્રાણ પ્યારીરે મને ?
 નથી આધાર તુજ વિના અન્ય કો મને.
 હણે છે આ અનંગ ફર બાણથી મને.
 કહે તું એવું તે છતાં પ્રિયા હવે મને ?
 રહે નહી પછી બચ્ચાની આશ તો મને.
 ઉગાર તું કે માર તું મૃગાક્ષિ રે મને.—મણે.

રાજા—

૩૪

હથે જો મને કદાપી બીજી ઝાઝી નંદરી,
 મુખ્ય તેમાં ભૂમીને બીજી સખી તમારી,
 એ થકી અધીક છે ન કોઈ પ્રાણપ્યારી,
 કેમ વધુ બોલી શકે બીજું વાણી મારી.

રાજા—

૩૫

હે મુજ પ્રાણનિ પ્યારી તું ભય ત્યાગિ કહે આ વારે.
 કરવા સેવા સઘળી તુજ આ સેવક સઘ સ્વિકારે.
 નાખું પવન હું પદ્મપત્રથી ? કંઈ નહી કેમ ઉચારે.
 આવ બેસાડી બોળે પ્યારી ચાંપૂં ચરણ કરારે.

રાકુન્તલા—

૩૬

કદિ તમ થઈ મદનશરે વિનય મૂકું શું ?
 અતુરકત થઈ આપપરે ધર્મ ચુકું શું ? કદિ.
 ગુર જનોને પૂછિ પછી યાય તે ખરું,
 હોય લાભ આપને છતાં હું ધર્મ ચુકું શું ? કદી.

રાજા—

૩૭

પિવા દે અધરામૂત પ્યારી છોડીશ પછિ બહાણી મારી. દે.
 નેમ નવિન કુચ ઉપર મધુકર ધુમિ લહે ઉપભોગ મનોહર.
 તેમ પીથ હું પ્રિતિવારી—દે.

૩૮

પ્રિ.—સુખમાં વસીને તમે મોજ કરો (૩) રે
 આનંદે ચમનમાં રોજ ફરો (૩)

મુકુ.—પ્રેમથી બંધાઉં પ્યારમાં ગુંથાઉં
 પ્યારા મારા ન્યારા તારા

રાજા.—હું પ્યારીને પ્રેમ ધારીને
 રાખીશ હૈયે પ્રેમ ખરો

પા—આજ છે આનંદ અપાર

રાગ—જનમાં

પ્રિય—તનમાં

શકુ—મનમાં

રાગ—વનમાં

પ્રિય—વધતો જાળેજ પ્યાર

બધાંસ—આ છે દિન સુખદાઈ પુરો

રાગ— ૩૯

મ। મારું પ્રાણપ્યારી! ચીરાયે.

પ્રિયે! જાણું છે જરૂરી પ્રાણ !

કરું શું રે મધૂરી! પ્રાણ! મન

થા ના તું જરાએ ઉઠાસી રજા પ્રાણ દેતું ઉઠાસી. પ્રિયે !

રાદુન્તલ— ૪૦

ન બોલો પ્યારા પ્યારા. એ પ્યારા એ મારા. ન

છો પ્રાણથી પ્યારા. થશે આપ ન્યારા, જશે પ્રાણ મારા. ન

આપ છો દયાળુ સારા, કરો કેમ આગધારા !

જળે જાળે અંગ મારાં. થશે આપ ન્યારા, જશે પ્રાણ મારા ન

પકડી જ્યાં હજી હાથ ને લીધી શરણે પ્રાણ !

કેમ તજી જવાતણી બોલો છો મુખવાણ ?

જવા હવે તો નહીં હજી આપને,

રાખીશ પ્રેમપાશે બાંધી હું આપને. પ્યારા ન

અંક ૨ જો.

રૂપિઆ— ૪૧

હજી તું છે જગતતણો એક કરતા,

નમીએ પદ તુજ જય ભવભરતા. ઈશ.

દીનદયાળુ નામછે તારું છે સહુનો દુઃખહરતા.

ભક્તિ તારી ભાવે કરીને જન ભવસાગર તરતા.

સેવા તારી અમને પ્યારી ધ્યાન સદા તુજ ધરતા.

દાસ ગણીને રાખજો શરણે નાથ રમે પરહરતા.

રૂપિઆ— ૪૨

હજીએ આહુતી અંતે કરીને કર્મ સહુ અંતે

કબુલતે નાથ તું કરજો અમારી માગણી પુરજો.

આકાશવાણી—

૪૩

દુષ્યન્તની સાથે કરી, તારી પ્રભી પ્યાર
મુનીવર છાની એહને, પરણી છે નીરધાર
ખરા છે પ્યારમાં પડી, ખુશી રહી સુખી થશે.
ખરી પ્રીતી એને જડી ખુશી રહી સુખી થશે.
પુત્ર ગર્ભમાં ધર્યો ચક્રવર્તી તે ધર્યો
પાખી કીર્તિ એ વડી ખુશી રહી સુખી થશે.

દેવીઓ—

૪૪

જય વિજય વિજય સમન્વય
વધતોજ જતો ન થતો
એાહો કદી પલ્લુ જરી બહુ ઝલકાટ જરી
જય મૂરતી છે ખરી—જય
પતિવ્રતા જે હોયે નારી, ગણી પતીને પ્રાણુરે.
સેવી સદૃશ કરે જન્મારો પતિને રીઝાવી લઈ
રસમહી મચી જઈ, જુવે ખુબ ખુશી થઈ.
કીરતી ફેલાવી દઈ, એવી શકુન્તલા બાઈ
જગતમાં છે ગણાઈ, તેથી અમે આવી ધાઈ
દઈએ પ્રસાદ બાઈ—વિજય—

રૂષિઓ—

૪૫

આજ દિન સકલ સુખદ સમન્વય

હરખાય મકલાય મન ગાય ગુણુ ધરી પ્યાર તુજ કરતાર !
તનની ધનની જનની વનની ખુબી ખુબ ન્યારી ન્યારી
જણાવ. આજ

અતિ સારી કૃતી તારી મતી મારી જતી હારી બલીહારી ! વારી !
સુખી તેં કરી પીડા તેં હરી શકુન્તલાકેરી.

નમતાં પદમાં તુજના પ્રભુજી અમને અતિશે હર્ષ ધાય આજ

સખીઓ—

૪૬

લો વીણી કુલો પીયારી.
નવા નવા રંગધારી. સુવાસીત કુલો બારી.
રહ્યાં ખીટી ખુશકારી. વી.
ગુલાબ ચમેલી કુલ. મોગરો ચપો અમુલ્ય.
જુમની ધરા બનીછે મન હરનારી

સીધાવતી સાસરીયે આજે, શકુંતલા ખારી સખી કાજે.
હાર મુખથી રીતે સારી, કરે મધવણી તૈયારી.—વીણી.

કુન્તલા—

૪૭

સખિ છેવટનો લાખ મજે પ્રીતીના
તમ કરથી મુજને બહેનો
વધતોજ ગયો પ્રેમ આપણે નિત્યે,
અંતર ન પડ્યું તે પ્રત્યે.
પ્રતિ દિવસે કામળ કરથીર,
વેણીશિલિ યુગ્ધન કરતી રે,
આવ્યો છેડા આજે એ આશાનો,
ન ખમાય શોક મનમાંનો. સખિ૦

અપિ પતિન્યો—

૪૮

મંગળ મંગળ દિનએ આજનો.
આજે હોયેછે સોનાનો બાણ. બહેની રડ ના હવે.
કદી સાસરે બહેની સીધાવતાં નહીં કરીએ જરા કલ્પાંત.
સેવા કરજે સદા તુજ સ્વામીની વળી વડિલતણી હરનીશ.
તું છે ઝાઢી તને કહેવું શું વધુ?
શોભે કુળ નીજ ત્યજ પરતીશ. બહેની રડ ના હવે.

કલ્પ—

૪૯

આજે લાડકી શકુંતલા નિજ સાસરીયે જાયે.
દુઃખ થકી શરેછે હૈયું શોક ન સહેવાયે. આજે.
અશ્રુધારા અવિરલ આંખે મુખથી ન બોલાયે.
ચિંતાથી થઈ ગઈ જડ દહીં પુર ન દેખાયે.
હું વનવાસી સ્નેહી કેવળ પણ દુઃખ બહુ થાયે.
અહસ્યને શું હશે થતું, જવ કન્યા પતિગૃહ જાયે?

કલ્પ—

૫૦

યા પતિને બહુ બહાલી શર્મિષ્ઠા નૃપ યયાતિને જેમ.
યાઓ પુત્ર તુજ પુર સમ, પૃથ્વીપતિ તેહને થયો તેમ.
હનપતરામ પ્રાણહવન ખખખર.

શકુંતલા—

૫૧

જા તું તપોવનમાં, આળા, જા તું તપોવનમાં.
શિદ આવે તું પાછળ મારી, હેરા દયા જોને તથિ મનમાં. જા.

જન્મ થતાં તુજ તુજ જનની ગંધ આ સ્વર્ગમાં તુજને છોડી-
મેં આજ્યોતો લાડ કરીને અડચણ નહિ પડશે.
હું જાવાથી ખોટ તને શી ? છો તું વસ્યો દાદાના મનમાં. જ
કાવ—

૫૨

બહુ પ્રેમ ઉત્પન્ન થતાં પરસ્પર ભૂપતી
આપ પરણ્યા સુતાને અમારી.
મોકલું છું કરી લગ્ન મંજુર એ
આપની પાસ મુજ પુત્રિ પ્યારી.
સર્વ રાણી સમી રાખજો એહને.
એધિ મળવું વધુ માન જે તે,
ભાગ્યઆધીન કે આપને હાથ છે,
ના કહાયે કશુંએ અમે તે.

કાવ—

૫૩

સેવા તું કરજે સદા મનયકી તારા વડીલો તાણી,
સારો સ્નેહ સખી સમાન ધરજે તારી સપત્ની ભણી.
ભત્તા રોષ કરી વડે કદિ તને સામે ન તોયે થતી.
તારે સેવક સાથ રોજ વદતાં દાક્ષિણ્યતા રાખવી.
જે વેળા તુજ ભાગ્યના ઉદયથી ધાયેજ માનીતિ તું.
તે વેળા મનમાં કુલાહ ન જતી કે માન્ય રાણીજ હું.
વત્તે જે અબળા જતો ઉપરની રીતે, બધાં તે ધરે
રાણી એ શુભ નામને, અવર તો બોલે કુળોને ખરે.

કાવ—

૫૪

શોક શમી તુજ જાશે—બાધ રે-શોક.
રહી પતિગ્રહે અનુદિન વૈભવમાં કાર્ય તણા ઉદ્ભાસે. આ,
જ્યે પ્રસવશે સુત પુર સમ તુજ કાર્ય સફળ તુજ થાશે,
દીન વને વસનાર મુનીને રહેજ તુંથી વિસરાશે—બાધ

કાવ—

૫૫

હવે શાન્તિ રૂઢ્યમાં આવી, બાર ઉતરતાં મુજ શિરપરથી—શાં
હરખાયે સજ્જન જ્યમ થાપણ પારકી પાછી અમાવી,
તેમ પુત્રિ રૂપી ધન પારકું સાસરે આજ વળાવી—હવે.

વિદુપક—

૫૬

ભજોને ભાવેરે ભગવાનને. મોહન મદન મુરારી.
શામળી મુરતપર શામળા હુંતો ભજી ભક્તહારી. ભજોને

કારણરૂપ એ જગતનું એછે ભક્તનો ભોગી,
પામે નહિ પદ જોહનું મોટા મુનિવર યોગી: બળેને.

નપથ્યમાંથી—

૫૭

નવિન મધુ ચાખનાર દૂર કાં થયો ?
ભુક્ત વસ્તુ મધુપ કેમ વીસરી ગયો ? નવિન
આમૂકલી રસભરેલિ, લુપ્ત થઇ તેં ચુસેલિ,
છતાં નિરખિ કમલાવલિ, ગયો ત્યાં લોભાઇ અલી !
વિરહે ઝુરનારિથી ન જાય ધા સહયો. નવિન.

વારાંગનાઓ—

૫૮

ખીલી વસંત બહાર રે લાગે ફુલબાગ પ્યારી.
વાયુ યોગરહમ વેરે સુગંધી, આનંદ આપે અપારરે લાગે
અતી ઉમંગે રંગે રમતાં પ્રેમી નર ને નારરે: લાગે
તસતાં રમતાં સઘળાં ઇચ્છે રાયનો જયજયકારરે: લાગે

વારાંગનાઓ—

૫૯

અહાહાહા ! આનંદ નહિ ઉર માયેરે.
કરી લેપ ચંદનના અંગે પેરી ધોળા હાર,
ફુલવાડી ને ફુલશૈયામાં રમતાં નર ને નાર. અ
મને હજે સૌ નાચે ગાયે છોડી સર્વ ઉચાટ,
રીમઝીમ રમઝુમ છીમઝીમ ઝુમઝુમ રમક ઝુમક જણણાટ. અ
રાગ—

૬૦

મુનિ શિદ આજે આવ્યા હશે ?
કંઈ વિદ્ય થયું તપમાં વનમાં રાક્ષસથી કે છાનદુષ્ટકા,
બહુ પીડિત તેથિ થયા હશે ? મુનિ
થયું હશે શું કંઈ પાપ મુજથકી તેથી ઔપધિ સઘળી
રસહીણ થઇ સૂઝાઇ ? વ્યાકુળ મુજમન અતિશય થાય
મુજે નહિ કે કશું કામ મુનિને હશે ? મુનિ

આરંગરવ—

૬૧

ધર્મકાર્યવિષે વિદ્ય કેમ આવે,
સાધુપાલક તું ભૂપ જ્યાં કહાવે ?
અંદ્ર ભાતુ આકાશમાં તપે જ્યાં,
કેમ લેશ અંધકારનો રહે ત્યાં ?

ઝવેરીલાલ ઉમીયાશંકર વાસિકર

રાજા—

૬૨

શું સુંદર આ રૂપ દિસે છે, અપૂર્ણ લેસ નહીં જે છે
નિર્મલ કાન્તી મુજ રદ્યને અમિત કરીને ભુજવે છે.
છે મેં લગ્ન કર્યું એસાથે, એ એવું મુજને કે છે,
વિચાર બહુ બહુ કરે તમામિ માફ ન કરું પણ આવે છે,
કંદકુસુમમાં ઝાઝળખિંદુ જોઈ અમર કુંકિત થાયે,
મુજને ત્યમ તથ્યું કે રસીકાર નારી એ નહિ સમજાયે.

શારંગરવ—

૬૩

ધન્ય ધન્ય છે નૃપ તુજને ! હજ્યા તેં ઠીક અપિજનને !
ગુપ્ત કર્મ કીધેલું તાર મુનિએ કબુલ રાખ્યું,
તિરસ્કાર કરિ તેનો ઉલટું નિંધ વચન તેં બાપ્યું. ધન્ય
તુજની સાથે કણ્વ ગુરુ કરે વર્તણુક આવી,
નિજ ધરધન ખુશિ થઈ જમમ દેલું તરકરને બોલાવી. ધન્ય

શારંગરવ—

૬૪

કપટ ભાવ લેશ જે કદી ન ગણતી હતી,
આજ એ ગણાય છે અસત્ય વાણિ બોલતી ;
અન્યને ફસાવવાની જે શિખે છે ચાતુરી,
તે મનાય છે સદાય વાત બોલતો ખરી !

અંક ૩ નો.

ચંપા—

૬૫

ટમે ભુલો કાં ડાવ આવો હંઠા ? બાપ ડાર પીયો—હો ડાર
બાઈ ડારની જુડી સે વાડુ, કે'સ પીયે ઈટા ખાય બો લાડુ,
મારાડી ટો બડી એ કેવાડું બાપ
છટાલાગે મને બો મીઠો, હવે મેલું ને નગરે ડીઠો,
પશી હોય પાણી હારો કે અજીઠો. બાઈ
માડી પાડે મને ના પીવાની, મને લાગેસે ઠંઠ ડીવાની,
બોવી ડાર વના હું જુવાની ? બાઈ
હવે માનુ ને કેવું હું કેવું, મારે ડારને વળગી રે'વું,
પશી ઠાડું બસે જોયા જેવું. બાઈ

ચંપા—

૬૬

અરજન આટાની ઘોડી મઈંટી પાડર ખડ વાટવા.
રંજે રાટી પીલી હોય. અરજન

પીકું છે મારું મારું, છતાં લ્યક્ટી દેલ ! અરજન
કાલ હવારે આવહે હાં પીવા બે ભાઇ. અરજન
ખાહું પીકું ને મછી મારકું. મારી કુખડી ટો આમ.

૬૭

પંખી—કંઈ છે એવાં લાલીયો દારો ?

પેમે—હાં લાલ છે બો દારો.

લખી—કાંઈ બકે હું ?

પંખી—વાહયું લખેડ આમનું આમ.

પેમે—ભણે છટો આપું ગામ.

ફાગલ—કાંઈ હાલ કે ?

પંખી—ધરમાં લડી ખાવા કાંઈ.

પેમે—આવની અલી મળીયે કાંઈ.

ફાગલ—નાં માડી ઉં—

લખી—લજવાટો લઈ એલા ભુટ ?

પેમે—રાંડની ટારો બાપ ટાપુટ.

ફાગલ—હેહ ! હેહ ! હેહ !

૬૮

ફાગલ—ચાલ બાપા લગાડ કાં વાર હવે ?

ઉભો ઉભો કાં કર વચાર હવે ?

ફાગલ તથા પેમે—હાં વેઢનો હોંહા ચાર—ચાર

આપણે લખને પીકું ઢાર.

હારી પેઠ કરકું લેર, ભૂખ્યા તરહા આવકું ઘેર.

પશિ માડીને ચાહે ખાર, ખાહું પેટ ભરીને માર. ચાલ

હરખારીઓ—

૬૯

નમ જુષલ કીર્તિવંતનો યજ્ઞે.

ભૂમિ લક્ષ્મિ પાદપલ સેવજ્ઞે.

વંદે સર્વ છોડિ ગર્વ ભૂપને પ્રજ્ઞે.

રાજનાં પ્રભૂ કષ્ટ કાપજ્ઞે.

ધન્યીત ફળ પૂર્ણ પામજ્ઞે. નમઃ

ધારંગનાઓ—

૭૦

નિરખ નિરખ સખી બહુ નવશખી,

નુપ દુખનત મહામતિ આલી. નિરખ

પૃથ્વીપર પસરી છે જેની કીર્તિ,
જેમ સદાગતિ આપી. નિરં
કાન્તિ નિહાળી અનંગ લગ્નથે,
અમર રહો અવનીપતી આલી. નિરં

વારાંગનાઓ—

૭૨

કરસેં કંગનવા મોરી છાંડ દે કલાધ.
દેખોરી લંગરવા મેં ગારી દહિંગી તોકું,
બૈયાં ન પકર ધરવા જાને દે. કરસેં
ગરજ ગરજ બાદલ બુંદન બરસે,
પૂછ્યાં પરત મોરી અંખીયાં લગ્નથે,
અંખીયાં લગ્નથે ધરવા જાનેદે.
મોરે આંગન સાવન બરસાધ. કરસેં ૦

રાજા—

૭૨

મારું રૂદય ધુજે ધૈર્ય છુટે સર્વ દિસે શુન્ય મનેરે
કોડયો મેં નસીએ મજેલા અમીધરને. મારું
તું કાન્તા નહિ માત્ર એમ કહ્યું વચન જવારે
તે ગુરસમ ગુરશિખતણી પૂઠે આલી ત્યારે
કહ્યું ક્રોધ કરી મુનીએ તુજ પતિના ધરમાં રે
વદન દીનથી નિરખતી મને અશ્રુઓ નિવારે
વીધી એજ નજર આજ નાખે બાણસમ રૂદયને. મારું ૦

રાજા—

૭૩

અરેરે સખી મુદ્રિકા,
તું મારાજ્યમ ચડી પડી ખાધ ધા. અરે ૦
બેડી ચડી હતી તું ત્યાં,
જ્યાં અરણ્ય સમા નખ અમકંતાંતા.
પડવાતું તેં ક્યમ ઠચ્છયું ?
નહિ શરમાણી મનમાં ? સર્વ ગુમાવ્યું.
સાકર લગ્નને હાથે,
ક્યમ ભાવી તને કે ખાધી તેં માટી ?
રહી શુભ સ્થળથી તું જાતી.
હવે તારાંને મારાં બાગ્ય પુટ્યાં. અરેરે ૦

૭૪

પ્રિયે તું કૃપા કર જરા દાસપર.
 નહીં સેવકરી હવે કર નજર. પ્રિં
 હરે પ્રાણ મારા વિયોગાગ્નિ પ્રાણ,
 નહીં તુજવીના બચુ હું પ્રમાણ. પ્રિં
 દીધું મેં બહુ દુઃખ તુજને પ્રિયા,
 તથાપિ રદ્યમાં તું ધરજો દયા. પ્રિં

રાજા—

૭૫

રે હાય પિતૃ સ્વર્ગમાં રડતા હશે મારા
 છે મુજ વિણ ન કોઈ શ્રાદ્ધથી પાણી પાનારા
 સંતાન વિણ હું મરિશ કરશે કોણ પંડીથી શ્રાદ્ધ
 પીશે પંડી આ આંખથી પડતી આંસુધારા

રાઈંતલા—

૭૬

દુઃખ હવે કેમ રાહું પ્રિય સગની ?
 તરસ તરસ નિસરી જ્ય હવે પિયુ વિણ,
 નારિ પડે એક ઘડી પલ ચેત. દુઃખં
 શું મારું થશે હવે ? છતાં નાથ રહિ ગમનાય !
 હવિત સહુ ધુલ થયું પ્યારી સખી
 રક્ત મત્સ્ય લાગે સારું મુજમન-દુઃખં

સખી—

૭૭

સખર કર ધીરજ કાં દુઃખી પ્રેર શને માટે ખેતી આ શોક ધરે
 પ્રભુ પર ભરેસો ધરી રે તું ખેન થશે સ્વાય ઇશ તુને આખરે
 નહીં ધીર મુકથી કાજ સરે છતાં તુજ મન કેમ શોકે ભરે

રાઈંતલા—

૭૮

ચક્ષુકેરા તારા પ્યારા સારા રે મારા ભોળિયા રાજા.
 સખીરી જૂલે પ્રેમી કેમ કૃપા છોડી મારા રાજા ?
 પેલે ભવ કીધાં હશે મેં કંઈ એવાં કામ,
 પામી ફલ તેતું હવે, સખીરી ખોયો દિલઆરામ.
 આપું દોષ હું કેમ પિયુને ? છે નીદોષી મારારે રાજા.

સખી—

૭૯

ધન્ય ધન્ય ધન્ય અહો સતી નારી
 ધન્ય શકુન્તલા ધન્ય તને તુજ ગુણની બહીદારી

ને પતીએ છોડી મણે તું એને સારા
ધારે તું હશે કંઈ થએલ વાંકજ તારા
એ ક્ષમાતલો ગુણ છે પ્રજાને મહુ પ્યારા
તે લેશે સાર નહી તારી—૫૫

સાનુભતી—

૮૭

શરમ તજીને ગરમ બની જઈ ધરમ છોડી છોડી પ્યારી,
સુકાતાં નયિ એ નૃપતીનાં કાણુ પણ આજ નયનવારી,
દિનદિન જુરીને દેહ એની છે સુકાઈ ગઈ
સુખશાંતી મનથી દૂર તેના છે સદા થઈ,
નિજ શરિરતું બાન તેને છે જરા પણ રહ્યું નહીં,
બોજાને રાણીઓને ભૂલી “શકુંતલે” એવું કહી.
એ રી અવસ્થા હવે થઈ છે તુજ પતિની,
શુભ સખિ પ્યારી. સુકાં

રોળ—

૮૯

શુ થશે સમજણુ નયિ પડવી
શુકત થાય શુભ શાનાં મુજને,
પ્રિયા ફરી શું મળશે અહીંયાં ? સમ.
છોડી જેહને વિણ અપરાધે,
ક્યાધી તે મુજને ફરિ લાધે ?
બ્રાગ્દેવ પણ હોય થયે કદિ. સમ.

રોળ—

૯૨

સૂખ શું આ સ્પર્શનણું.
આ મનહર બાલકના—હો—સુખ.
નહીં પિછાનું આને પણ હું રે
નિજ મુત જોમ ગણું—હો—સુખ.

સર્વદમન—

૯૩

છોડીદે જવું છે મારે. મારી માની પાસ જવા માટરે. જવું.
કા અટકાવે શીદ રોકે તું કહું છું મુક હાથ માની વાત રે જવું.

રોળ—

૯૪

સ્થિતિ આ સ્ત્રી તારી રે !
ઓ પ્યાર, હેવા હાર !
અતિ દુઃખ યામ નિરખીને તુજ કામ, સ્થિ.
વિરહ દુઃખથકિ તન સુકાયું, સત્તા ક્ષીણુ થઈ સમજી.

પ્રાણુ, પ્રાણુ, પ્રાણુ ! રહ્યા કેમ ટકી પ્રાણુ ?
હાય થઈ બહુ હાની ! કીધી મેં નાદાની. સ્થિત

રાજા—

૮૫

સુખકર રે પ્રાણુપ્યારી દિન આ.
પામ્યો હું શલ સાથે અમુલ્ય સુખદા
કૃપા જગદીશે કરી છેવટે. સુખં
ચક્ષુપરથી મુજનાં છે જો તમામ તિમિર
થયું આ દુર. જીલ ભાગી આજે મારા
આશા જેનો ન હતી, તે પામ્યો ફરી.
દુઃખ થયાં દુર પ્રિયે આપણાં તો આજે. સુખકરં

રાજા—

૮૬

થયો ખરો વિજય આજ મારો
તું બોલી ન શકી જય શબ્દ પુરો અતી હરષમાં તોયે, થયે.
વદન જ્યારથી પડ્યું નજર આ શીકું તુજ મુજ પ્રાણુ રે,
થયો પુરો જયશાલી પ્યારી, આજ સપ્ત જન્મારો. થયો
સર્વદમન—

૮૭

અહો ધરા પ્રભુ તેં અમોપર મેહર કીધી
અમુલ્ય આજ અમોને ખરે બક્ષીશ દીધી
તુજ કૃપાયકી મલી છે અહીં સર્વે સિદ્ધી
પ્રભુજી આજ પ્રેમપ્યાલી પ્રેમે પીધી
બહુ આભાર થયો કે અમારી લાળ લીધી
હવે સમજાયું કે છો તાત બહુ દયાનીધી

રાકુંતલા—

૮૮

મારા પ્રાણુપ્યારા રે.
સેવું પદ હું તમારાં રે—મારા.
વાંક તમારો છે નહીં જરાયે રે.
કીધેલ કર્મ કંઈ ફળેલ મારાં રે—મારાં

મારીય—

૮૯

પુત્રી ઇંદ્રતા સમાન નાથ તારો
છે જયન્ત જેવો તુજ પુત્ર પ્યારો
તું શચીસમી પતીવ્રતા ગણાય
એજ આશીષ મુજથી તને અપાય.

નથિ નથિ નાયનો વાંકજ આમાં તો
હતો શાપ થયો ક્યારે, યાદ નથિ એ લગારે !
પણ નહિ તો પીયુ ન તજત મુજને. નથિ.

રાજા—

૯૧

અવસરસર વરસો મેઘરાય.
ધામો સુખ સરવે
રસ પૂરો ઔષધિમાં ભૂ મશિ રવિ નિરઝર. અવસર.
નિશાદિન ધર્મ વધો ધરણીમાં
ધામો નરપતિ નિતિયિ પાળે.
કવિવરનો ઉદય ધમ્મે.
સુનિ વનિતા બહુ નિપજ્ઞે—વિજયી બનો.
પ્રેમ વધો દંપતીમાં.
શ્રી સેવો પદ પ્રેમે પાંડિતોનાં સદાપ્રતિ.
પ્રભુપ્રેમ રહેજ મેઘવાય. અવસર.

સર્વ પાત્રો—

૯૨

ખંજનદુગંગા ૧૬૨ પાલિ શંકર.
સ્થિતિધવલકાન્તિપૂરિત જય દિગંખર. ખંજન
પતિતપુનિતજન્મસુતાસહ જટાધર,
વિષવર વર નીલકંઠ ચંદ્રશેખર,
તવપદરજલુખ્ય સદા સકલ નિઝર.
પાપો કાપો, આપો વિમલમતિ, અચલગતિ, અધિકરતિ તવ પદે હર
પન્નગપતિ નગદુહિતાકાન્ત સુહર,
અંબક પશુપ પ્રિયકૈલાસકન્દર,
ગૂઝપાણિ ભર્ગ ભવ ભવાર્તિભયહર.
જાતા, નેતા, જેતા, બહુનામી, સુખધામી, જય સ્વામી, ભરમપંજર.

